

NIEUWSBRIEF

Nummer 27 - Juli 2012

Stichting Familie Archief Cleveringa

Verslag familie dag 2012

Het waren 25 enthousiaste familieleden, die de reis naar Groningen hadden ondernomen. We verzamelden niet zoals eerdere jaren op het station, maar troffen elkaar in de hal van het gebouw van de Groninger Archieven aan het Cascadeplein.

Na een verkwikkend kopje koffie met cake en wat eerste gesprekjes vertelde mevrouw van Keulen, directeur van het Archief, over het werk en de inrichting van het instituut, de verschillende historische collecties die worden bewaard, en de mogelijkheden van onderzoek en raadpleging van individuele stukken. Daarna toonde zij ons in een aparte zaal allerlei documenten die speciaal betrekking hebben op de familie Cleveringa, zoals bijvoorbeeld een oude verkoopakte uit 1761 op perkament met zegel, een poëziealbum in zo'n fluwelig kaft en foto's. Wij zagen hoe een en ander wordt geïnventariseerd en opgeborgen in zuurvrije hoezen en dozen. Er is inmiddels 5.4 m. Cleveringa-archief bijeengebracht; men is voornemens dit op een aparte website te zetten. Mevrouw van Keulen overhandigde Hiltje de thans beschreven "Inventaris van archieven van leden van de familie Cleveringa" (toegangsnummer 1909).

Bij het verlaten van het Archief stond de bus gereed, waarmee wij naar Garmerwolde werden gebracht. Daar

stond aan het Damsterdiep in Dorpshuis "de Leeuw" een welvoorzienige koffietafel klaar. In Garmerwolde bloeit een actief dorpsleven onder de ongeveer 560 inwoners die 30 verenigingen in stand houden en zo o.a. voor ons een ontvangst verzorgden. Graag schoven wij aan voor de lekkere broodjes en onderling gepraat.

Verderop in het dorp staat de Romano-gotische kerk uit de 13e eeuw. De heer Reint Wobbes wachtte ons op en leidde ons rond: de majestueuze kerk van heden vormde oorspronkelijk dwarsschip en koor, en is gebouwd in rode

baksteen, zoals men die vanaf ±1180 gebruikte. Deze stenen waren kleiner en handzamer dan de vroegere kloostermoppen; de naam herinnert aan het productieproces van in bakken gevormde stenen van ter plaatse afgegraven veen. De muren zijn in Westfaalse stijl rijkelijk versierd met nissen en siermetselwerk in allerlei patronen.

Op de dodenakker rondom roepen de versjes die op de achterkant van de grafzerken zijn gebeiteld en verwijzen naar persoon en beroep van de overledene, een glimlach op over dit oud-Gronings gebruik.

Binnen zijn er de fresco's in de gewelven, de fraai gesneden kansel en koorbanken en niet te vergeten het van Oeckelenorgel. Met de komst van Martin Bolhuis tellen wij -naast Geesje- twee volleerde organisten in onze gelederen, en zo

werd de belevenis van de kerk nog geïntensiveerd door de heldere orgelmuziek.

We reden verder over de smalle tussenwegen door de regio iets oostelijk van Humsterland, waterrijk oeroud kwelderland dat het noordelijk deel van Groningen beheerst en dat reeds vóór Christus bewoond werd. Dat leidde tot veel terpen met kerkjes, en later heel veel molens. We zagen bv. het kerkje van Thesinge, restant van een Benedictijner abdij uit ±1190 die beroemd was als zgn. dubbelklooster met een schrijfatelier. En we reden langs de robuuste 8-kante stellingmolen Germania.

Via Bedum, langs het Boterdiep - Onderdendam - Middelstum kwamen we in Kantens (met een blik op het geboortehuis van Heino, Garmt en

Gartje) in de oude pastorie, waar de heer en mevrouw Smit ons bijzonder gastvrij ontvingen met thee en koffie en verrukkelijke taarten en vervolgens een inleiding gaven over geschiedenis en productieproces van Thais en Chinees porselein aan de hand van hun prachtige collectie. Zij hebben hun huis in oorspronkelijke stijl hersteld en daarin de bedsteden omgetoverd tot vitrines voor al dat moois.

Verder trekkend door het land langs Plaats Melkema in Huizinge, de

boerderij waar Johan Huizinga (Herfsttij der Middeleeuwen) werd geboren- Westeremden - Zeerijp stopten we nog even in Eenum bij Kerk en Kosters Toen, een juweeltje uit de late 12e eeuw. De later in 1710 aangebouwde toren staat een meter uit het lood (meer dan Pisa !), waarschijnlijk veroorzaakt door het gedeeltelijk afgraven van de wierde. Het interieur laat een fraaie hout gesneden preekstoel en herenbanken zien en bovenal het Schnitger-orgel (1704), waarop Martin met heldere klank voor ons musiceerde.

Tot slot streek ons gezelschap neer in de zon op het terras van Eetcafé de Boerderij in Oosterwijtwerd voor een lekker frisdrankje met appeltaart, waarbij zich ook de kinderen en kleinkinderen van Having en Annechien aansloten.

Voldaan stapten we daarna in de bus voor het laatste ritje naar CS.Groningen. *Hiltje*

Mededeling voor de Nieuwsbrief

De heer *Reint Wobbes* die ons op de familie dag rondleidde in de kerk van Garmerwolde is onderscheiden met de Prins Bernhard Cultuurprijs.

De Koningin heeft hem de Zilveren Anjer op 19 juni 2012 in het paleis op de Dam uitgereikt.

Wist U dat er bij de oprichting van het Prins Bernhardfonds drie Cleveringa's ter vergadering aanwezig waren? :

R.P. Cleveringa, Jzn., hoogleraar te Leiden, voorzitter

R.P. Cleveringa, Pzn., president van het Gerechtshof te Leeuwarden

P. Cleveringa (ons aller Piet), voorzitter van de Nederlandse Amateur Toneel Unie (NATU.)

De middenstand van Kantens-1

Eén van onze familieleden, Heino Cleveringa, is geboren en getogen in het dorp Kantens, een klein terpdorp op het Hogeland van Groningen. Alhoewel hij al jaren is vertrokken naar elders, denkt hij vaak terug aan het dorpsleven uit het verleden en heeft zich verdiept in de ontwikkeling van de middenstand. Hierna treft u

zijn verhaal aan over de situatie in de vijftiger jaren en nu.

Vooraf

Kantens is een klein terpdorp waar op dit moment zo'n zevenhonderdvijftig mensen wonen, ongeveer evenveel als in het jaar 1950. Toch is er nieuwbouw gerealiseerd in een klein uitbreidingsplan aan de zuidwestzijde van het dorp. Het gelijkblijvende inwoneraantal heeft dus vooral te maken met gezinsverdunding. Het dorp is gebouwd rond de kerk die als een spin in het web midden in het dorp staat. Er ligt een rondweg rond de kerk en vandaar uit lopen verbindingstraatjes naar een lager gelegen rondweg die het oude dorp omsluit. Het dorp ligt aan het Boterdiep en langs de weg van Groningen via Bedum naar Usquert. De meeste middenstanders waren gehuisvest langs deze weg.

Het Raadhuis

Geschiedenis in het kort

Sinds lange tijd was Kantens de hoofdplaats van de gelijknamige gemeente en telde naast het hoofddorp nog een viertal dorpen, nl. Zandeweer, Eppenuizen, Stitswerd en Rottum. Nu is de gemeente heringedeeld in de gemeente Eemsmond. De twee laatstgenoemde dorpen (beide ca. 200 inwoners) waren voor een belangrijk deel aangewezen op de middenstand in Kantens. De neringdoenden hadden dus, inclusief de buitengebieden, met z'n allen een bereik voor ca. 1000 mensen. Het aantal winkels en andere middenstanders was voor de Tweede Wereldoorlog ongeveer gelijk aan die van het jaar 1950. Na dit jaar zijn er echter in een vrij rap tempo veel winkels verdwenen door de opkomst van supermarkten in de grotere dorpen in de omgeving, zoals Bedum, Uithuizen en Warffum. Het voedingsgebied van ca. 1000 mensen bleek te klein om daaraan nog een boterham te

kunnen verdienen. Toch is het verwonderlijk hoeveel middenstanders er nog actief waren in het jaar 1950 als we dat vergelijken met nu.

Hoe was het in de vijftiger jaren en later?

Dat jaar was het hoogtepunt van het aantal neringdoenden in het dorp. Naast winkels, waren er bedrijfjes, schilders, een post-en telefoonkantoor, timmerbedrijven, café's, enz. Het ging om ca. 18 winkels voor de dagelijkse levensbehoeften, waaronder twee melkboeren, vijf kruideniers, vier manufacturiers, drie bakkers, twee groentewinkels en twee slaggers. Verder waren er twee kappers, twee fietsmakers, twee schoenmakers, een kleermaker, twee smederijen, twee bodediensten, een kuiperij, een sigarenwinkel, vier brandstofhandelaren, twee café's, twee schildersbedrijven, een garagebedrijf, vijf bouwbedrijven, drie transportbedrijven, twee loonbedrijven, een loodgieter en een molenaar. Ook een gemeentehuis, een bankfiliaal, een politiepost en een post- en telefoonkantoor was het dorp rijk.

In deze tijd vraag je je af hoe al die middenstanders een boterham konden verdienen aan een beperkt aantal mensen en gelijktijdig met veel winkels en zaken. Mijn indruk van nu is dat men redelijk tevreden was met hun nering. Niemand klaagde over de klandizie, men was blij met elke klant!

In de volgende Nieuwsbrief 28 volgt deel 2 van dit interessante verhaal van *Heino Cleveringa*

Het Bestuur wenst allen een prettige vakantie toe.

Contactgegevens:

e-Mail SFACle@gmail.com
post Boslaan 6 - 9331 CN Norg